

Nr 40

Av herr Gustavsson i Alvesta m. fl., om åtgärder till förmån för rörelsehindrade.

(Lika lydande med motion nr 32 i Första kammaren)

Vid 1961 års riksdag beslutades riktlinjer för organisationen av vården och undervisningen av barn och ungdom med cerebral pares m. m. Härvid underströks angelägenheten av att svårt rörelsehindrade ungdomar beredes så goda förutsättningar för undervisning som möjligt. Enligt riksdagsbeslutet skall undervisningen för barn, som till följd av handikapp ej kan gå i vanliga skolor, förläggas till specialskolor, inrättade länsvis eller i samarbete mellan flera huvudmän. Frågan om högstadieundervisningens anordnande för handikappade ungdomar liksom frågan om huvudmannaskapet för riksanstalten för särskilt svårt handikappade cp-barn är för närvarande under utredning. Det pågående utredningsarbetet berör i huvudsak den organisatoriska utformningen.

Av särskild vikt för undervisningen av rörelsehindrade barn och ungdomar är att lämpliga lärarkrafter kan ställas till förfogande. En möjlighet synes oss härvid vara att använda lärare, som själva har rörelsehandikapp eller annat fysiskt handikapp. Det finns många människor med god utbildning och tidigare lärarerfarenhet, vilka av olika omständigheter blivit förtidspensionerade. Bilolycka, polio etc. har i många fall förorsakat handikapp med sådana konsekvenser. Naturligtvis kan inte någon generell bedömning göras beträffande sådana människors lämplighet som lärare för rörelsehindrad ungdom. Men oftast torde det vara så, att en lärare med rörelsehandikapp har större möjligheter än andra att göra undervisningen och fritiden meningsfull för eleverna. En handikappad gymnastiklärare, som vill fortsätta sitt yrke, kan mycket väl leda gymnastik och idrott för handikappad ungdom. En blind lärare kan t. ex. leda sångverksamheten i skolan och för fritiden. Ett visst utnyttjande av lärare med handikapp torde vara psykologiskt värdefullt för eleverna på det sättet att det klargör möjligheterna för dem att som vuxna övervinna de svårigheter som är förenade med deras handikapp.

Minst lika stor betydelse måste det anses ha att sådan undervisning är lämplig sysselsättning för lärare med handikapp. En lärare i rullstol kan inte klara en normalklass, ty skolan är normalt inte byggd för rullstolsfall. Annorlunda är det i en skola med rörelsehindrade elever. Där är allt av-

passat för rullstolar och passar sålunda även läraren. Ofta måste, även om läraren själv inte är handikappad, något vårdbiträde stå till förfogande, om något inträffar med ett handikappat barn. Hela situationen vid en internatskola för handikappade är således sådan, att den väl passar för en handikappad lärare. För ensamstående handikappad lärare kan man tänka sig att han hyr ett rum av skolan och deltar i personalens måltider och själv får hjälp av denna personal.

Vid våra universitet finns en del studerande med svåra rörelsehinder. Vederbörande känner ofta oro för sin framtid. En lämplig lösning kan vara, att han eller hon får verka som handikapplärare. Fördelarna härav synes uppenbara. Man kan säga att man härmed löser två mänskliga problem utan några större merkostnader. Den handikappade läraren får en meningsfylld sysselsättning och därmed sin försörjning tryggad. På samma sätt bör för övrigt handikappade människor kunna utnyttjas för ledning av undervisningen i skyddade verkstäder för rörelsehindrade. De handikappade eleverna kan såsom framhållits häri se en mening med högre studier. De kanske själva en gång kan bli t. ex. handikapplärare. Genom utnyttjande på detta sätt av handikappade akademiker bör även nya perspektiv kunna öppnas för rörelsehindrade elever, då en och annan bör kunna bibringas undervisning upp mot lägre akademisk examen inom ramen för en sådan internatskola. Även vid administrationen av en internatskola bör handikappade kunna utnyttjas i viss utsträckning.

För rörelsehindrade människor är det givetvis nödvändigt, att de även efter skolgångens avslutning får en tillfredsställande miljö för sitt liv. Det måste vara samhällets uppgift att effektivt medverka härtill. Det går ej att låta de handikappade återgå till föräldrahemmet efter skolgången. För normalbegåvade vuxna rörelsehindrade människor bör man kunna tänka sig, att man inrättar särskilda bostadsområden i anslutning till vissa städer. Dessa bostadsområden kan utgöras av specialutformade enplansradhus. När det gäller att ge dessa byar lämplig social struktur, bör man försöka blanda människor med olika handikapp, såsom blinda, döva, rullstolsfall och människor med motoriska rubbningar. Dessutom måste givetvis även helt friska människor bo i byn. Alla bör ha sin särskilda funktion att fylla. En del av invånarna i handikappbyn får tidvis ha sitt arbete på annat håll, t. ex. som lärare enligt ovan. En sådan lösning torde kunna ge de handikappade en god bostads- och fritidsmiljö.

Naturligtvis kan man räkna med att forskningen för framtiden kommer att skapa väsentligt förbättrade hjälpmedel för de handikappade. Men redan nu måste samhället så långt möjligt effektivisera sina insatser för de handikappade grupperna. Det gäller härvid de ovan berörda problemen rörande undervisning, sysselsättning och bostadsmiljö men också andra frågor, såsom t. ex. lämplig fritidsverksamhet och hjälp till förflyttning över längre avstånd. För närvarande pågår utredning rörande rehabiliterings-

verksamheten. Den synes dock inte ha till uppgift att behandla de problem som vi här har berört. I vissa avseenden ligger då, såsom framgått, utredningen rörande högstadieundervisningen för rörelsehindrad ungdom m. m. närmare. Lämpligast synes oss vara att de i motionen berörda problemen tages upp till prövning i särskilt sammanhang, varvid dock nära kontakt med den nämnda utredningen om högstadieorganisationen synes vara av värde.

Med anledning av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsam utredning och förslag rörande svårt rörelsehindrade människors situation i samhället, särskilt avseende undervisningens utformning och möjligheterna av särskilda bostadsområden, i enlighet med vad som anförts i motionen.

Stockholm den 15 januari 1964

Rune Gustavsson

i Alvesta

Henning Carlsson

i Huskvarna

Bengt Börjesson

i Falköping

M. Berglund

Arne Persson

i Heden

— 81 —